

RATUNMÄENTIEN JATKEEN ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

Turkka Korvenpää 19.6.2019

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

Sisällys

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	3
3. ARVOKKAAT LUONTOKOhteET	3
4. BIOTOOPPIKUVIOT	4
5. LINNUSTO	6
6. LEPAKOT	6
7. LIITO-ORAVA.....	7
8. UHANALAISET JA HARVINAISET LAJIT	7
9. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	8
10. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	8

Liitekartta 1. Biotooppikuviot maastokartalla

Liitekartta 2. Biotooppikuviot ilmakuvalla.

Liitekartta 3. Linnut ja liito-orava.

Liitekartta 4. Lepakot.

Kannen kuva: Kuusettuvaa männikköä biotooppikuviolla 11.

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 6/2019.

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Liedon kunta tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Ratunmäentien jatkeen asemakaava-alueelta, joka sijaitsee Tuulissuon teollisuusalueesta koilliseen Kivistönmäen ja Lankilanmäen välissä. Selvityksen laati FM (biologi) Turcka Korvenpää.

Selvitysalueelle suoritettiin viisi erillistä maastokäyntiä. Työn tarkoituksena oli selvittää alueen luontoarvoja, ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työssä kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt sekä uhanalaiset luontotyypit. Myös muut luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet inventoitiin. Lakien mukaisten luontokohteiden lisäksi etsittiin EU:n luontodirektiiviin sisältyviä lajeja sekä uhanalaisten, silmälläpidettävien ja harvinaisten eliölajien (mukaan lukien liito-orava) esiintymiä. Linnusto kartoitettiin kartoituslaskentamenetelmää tarkoituksenmukaisesti soveltamalla. Lepakkojen esiintymistä selvitettiin etsimällä niille soveltuvia talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja ja päiväpiiloja sekä suorittamalla yksi detektorihavainnointikerta. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin biotooppikuvioihin.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Tuulissuon teollisuusalueen koillispuolella Lankilanmäen ja Kivistönmäen kiviaineksen ottoalueen välissä (Liitekartta 1). Se rajoittuu etelässä määräaikaiseen luonnonsuojelualueeseen, jota esitellään tarkemmin Itäisen Tuulissuon alueiden luontoselvityksessä vuodelta 2017 (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2017).

Selvitysalueen keskellä sijaitsee osittain kesantona ja osittain heinäpeltona oleva pelto. Pellon pohjoispuolella maasto kohoaa kallioksi. Myös selvitysalueen eteläosassa on pieniä karuja kallioita. Alueen metsät ovat pääosin tehokkaasti hoidettuja havumetsiä, joissa lahoppuuta esiintyy niukasti. Metsätyyppi vaihtelee tuoreista kankaista mäkien yläosien kuivahkoihin kankaisiin ja kallioisiin männiköihin. Vesistöjä ei ole ja ainoa korpikin on ojituksen vuoksi kuivunut jo turvekankaaksi.

3. ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Selvitysalueella ei ole yhtään luonnonsuojelulain luontotyyppikohdetta, metsälain erityisen tärkeää elinympäristöä, vesilain suojelemaa kohdetta, uhanalaisen luontotyypin esiintymää tai muutoinkaan luonnonarvoiltaan tavallisuudesta poikkeavaa aluetta.

4. BIOTOOPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin 15.6. suoritetussa luontotyyppikartoituksessa 12 biotooppikuvioon (Liitekartat 1-2), jotka esitellään alla.

1. Varttunutta kuusikkoa kasvava, keskiravinteinen, ojitettu korpi, joka on kuivunut turvekankaaksi (Kuva 1). Kuvioon sisältyy myös kapealti korpea ympäröivää mustikkatyyppin kangasta. Kuusen ohella kuviolla kasvaa hieman mäntyä ja nuorempaa koivua. Lahopuuta esiintyy vain niukasti ja metsä on muutenkin hoidettua talousmetsää. Kenttäkerroksessa tavataan esim. mustikkaa, metsälajijuurta, käenkaalia, oravanmarjaa ja metsäkortetta.

Kuva 1. Varttunutta kuusikkoa kuviolla 1.

2. Nuorta hyvin hoidettua männikköä kasvava metsikkö, jossa varsinkin kuvion pohjoisosassa kasvaa myös hieman koivua ja kuusta. Metsätyyppi vaihtelee tuoreesta kankaasta kallion vierustan kuivahkoon kankaaseen. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti mustikkaa ja puolukkaa, joiden ohella kasvistoon kuuluu esim. metsälauha. Jäkäläisellä karulla kalliolla kasvaa mm. kalliohatikkaa, ahosuolaheinää, kanervaa ja palleroporonjäkälää.
3. Pieni maa-aineksen läjitysalue tien vieressä. Alueelle on tuotu myös tiiliä ja tiilimurskaa. Monilajiseen ruderaattikasvistoon kuuluvat mm. valkomesikkä, voikukka, pujo, hopeahanhikki, siankärsämä, nurmimailanen, timotei ja leskenlehti.
4. Enimmäkseen tiheää, usean metrin korkuiseksi varttunutta, sekapuutaimikkoa tuoreella – kuivahkolla kankaalla. Runsaimpien puulajien koivun ja männyn ohella taimikossa on myös hieman kuusta. Taimikon keskellä kohoaa muutama pieni, matala ja karu kallio. Kuvion kasvistoon kuuluvat mm. sananjalka, valkovuokko, mustikka, metsäkastikka, rätvänä, puolukka, ahomansikka, oravanmarja ja metsälauha.
5. Tiheä, melko varttunut tuoreen kankaan kuusikko, jossa kasvaa muutamia melko järeitä haapoja, vähän mäntyä, jokunen koivu sekä muutama raita (Kuva 2).

Lahopuuta esiintyy hyvin vähän, vaikka yksi pystyyn kuollut kuusi löytyikin. Kenttä- ja pohjakerros ovat voimakkaan varjostuksen ja neulaskarikkeen vuoksi paikoin heikosti kehittyneitä. Kasvistossa tavataan esim. mustikkaa, puolukkaa, oravanmarjaa, metsäimarretta, metsäalvejuurta ja metsäkortetta. Kuvion länsiosassa on vanhoja, matalia ja pieniä, maa-aineksenottokuoppia, jotka ovat jo täysin puustoittuneita. Metsä soveltuu melko hyvin liito-oravan elinympäristöksi tiheydensä sekä haapojensa ansiosta. Yhdessä haavassa on kolo, jossa pesi käpytikka.

Kuva 2. Tiheää kuusikkoa kuviolla 5.

6. Hyvin harva, lähes siemenpuuasentoinen, varttunut männikkö. Mäntyjen alle on kehittynyt tiheä koivu-mänty -valtainen, jo melko varttunut, taimikko, jossa kasvaa myös hieman kuusta. Metsätyyppi vaihtelee alarinteen tuoreesta kankaasta ylärinteen kuivahkoon kankaaseen. Kuvion luoteisosassa kohoavalla karulla jäkäläisellä kalliolla kasvaa harvaa kalliomännikköä. Kasvistossa tavataan runsaina mustikkaa ja puolukkaa, joiden lisäksi lajistoon kuuluvat esim. kanerva, metsälauha, metsätähti, oravanmarja ja kangasmaitikka.
7. Nuori ja tiheä istutuskuusikko entisellä pellolla, jonka kapeat, vanhat sarkaojat erottuvat vielä selvästi. Puustoa on hiljattain hieman harvennettu ja maassa on tämän vuoksi jonkin verran hakkuutähteitä. Kenttä- ja pohjakerros ovat paikoin voimakkaan varjostuksen ja paksun karikekerroksen vuoksi heikosti kehittyneitä. Kasvistossa tavataan mm. rönsyleinikkiä, valkoapilaa, metsäapilaa, peltokortetta, leskenlehteä ja alsikeapilaa.
8. Hoidettua, suhteellisen varttunutta, mäntyvaltaista talousmetsää. Rinteiden alaosissa kasvaa runsaasti kuusta sekä koivua ja kuvion pohjoisreuna on jopa kuusivaltainen. Kuviolla esiintyy vähän haapaa ja pellon reunassa kuvion kaakkoisosassa kasvaa kookkaiden haapojen ryhmä. Metsätyyppi vaihtelee alarinteiden tuoreesta kankaasta ylärinteiden kuivahkoon kankaaseen. Tavanomaiseen kasvistoon lukeutuvat mm. metsälauha, puolukka, kevätpiippo, kanerva, mustikka, kielo ja sananjalka. Kuvion keskellä sijaitsevan karun kallion avoimella laella kasvaa esim. nurmihärkkiä, ahosuolaheinää ja pelto-orkkia.

Kallion kupeessa on vanhaa, ruostunutta, rautaromua. Myös pellonreunan tieuran varteen on tuotu erilaista romua ja muuta jätettä sekä läjitetty maakasoja. Maakasat ovat jo ehtineet kasvittua.

9. Kesantopelto, jonka heinävaltaiseen kasvillisuuteen kuuluvat mm. nurmipuntarpää, timotei, koiranputki, rönsyleinikki, pujo, rantanurmikka, niittynurmikka ja nurmilauha. Pellon pohjoisosaan on läjitetty muutama maakasa, joilla kasvaa esim. idänukonpalkoa.
10. Heinäpelto, jolla kasvaa esim. timoteitä, puna-apilaa ja voikukkaa. Pellon eteläreunalle on kaivettu syvä ja runsasvetinen oja, jonka vielä niukassa kasvillisuudessa tavataan mm. leveäosmankäämeä ja purovitaa.
11. Varttunut harva, kuusettuva tuoreen kankaan männikkö. Kuviolla kasvaa myös hieman koivua. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mustikkaa, jonka lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. puolukka, metsätähti ja metsälauha.
12. Puuton, rehevää niittykasvillisuutta kasvava, kuvio pellon reunassa.

5. LINNUSTO

Alueen linnusto kartoitettiin kolmena aamuna, jotka olivat 17.5., 6.6. ja 16.6. Kaikkina aamuina sää oli poutainen, tyyni tai heikkotuulinen ja melko lämmin. Lisäksi linnustoa havainnoitiin 15.6. luontotyypikartoituksen yhteydessä. Kartoituksissa havaittiin kaikkiaan 23 lintulajia, joiden tulkittiin varmasti tai todennäköisesti pesivän alueella tai sen lähiympäristössä. Nämä lajit ovat harmaasieppo, hernekerttu, hippiäinen, keltasirkku, kirjosiieppo, kuusitiainen, käpytikka, laulurastas, lehtokerttu, metsäkirvinen, mustarastas, närhi, pajulintu, peippo, punakylkirastas, punarinta, rautiainen, sepelkyyhky, sinitäinen, talitiainen, tiltalti, töyhtötiainen ja vihervarpunen. Alueen lähistöllä havaittiin lisäksi korppi ja kukkuva käki.

Linnusto koostuu tavallisista lounaissuomalaisista metsälinnuista. Voimakkaan taantumisensa vuoksi uhanalaiseksi (vaarantunut) luokiteltu töyhtötiainen tavattiin selvitysalueen pohjoisosassa biotooppikuviolla 8 (Liitekartta 3). Kuvion pellonreunojen tiheämpi, varttunut puusto tarjoaa lajille kohtalaista pesimäympäristöä. Silmälläpidettävä närhi havaittiin puolestaan tiheässä nuorena kuusikossa biotooppikuviolla 7. Närhi pesii mielellään juuri tällaisissa metsiköissä.

Yhteenvetona voidaan todeta, ettei alueella ole töyhtötiaisen ja närhen esiintymisestä huolimatta erityistä merkitystä linnustolle.

6. LEPAKOT

Lepakkokartoitus jakaantui kahteen osaan. Lepakkoja havainnoitiin detektorilla 15.-16.6. välisenä yönä, jolloin sää oli selkeä ja tyyni ja ilman lämpötila +12 °C. Olosuhteet olivat siten lepakkojen havainnoin kannalta suotuisat. Havainnointi suoritettiin kävelemällä etukäteen suunniteltu reitti (Liitekartta 4) havaintoja tehden ja merkitsemällä kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja havaintopaikka muistiin. Lisäksi muun maastotyön yhteydessä etsittiin lepakoille sopivia päiväpiiloja ja talvehtimispaikkoja kuten linnunpönttöjä, puiden koloja ja vanhoja maakellareita.

Detektorihavainnoinnissa tavattiin kaikkiaan neljä saalistavaa pohjanlepakkoa (Liitekartta 4). Kaikki havainnot tehtiin alueen keskellä sijaitsevan pellon lähistöllä tai aluetta idässä rajaavan tien varrella. Pellon lounaispuolelta tiheästä kuusikosta (biotooppikuvio 5) löytyi yksi kolohaapa, jossa oli vuonna 2019 käpytikan pesä. Lisäksi alueen pohjoisosaan kallion alla olevaan metsään on ripustettu linnunpönttö.

Selvitysalueella on jonkin verran merkitystä pohjanlepakoille, mutta alue ei kuitenkaan ole lepakoille tavanomaista varsinais-suomalaista metsä-peltomaisemaa tärkeämpää elinaluetta.

7. LIITO-ORAVA

Liito-oravan esiintymistä kartoitettiin 17.5. linnustokartoituksen päätyttyä etsimällä lajin papanoita ja virtsaamisjälkiä runkomaisten haapojen ja kookkaiden kuusten ja koivujen tyviltä ja tyvirungoilta. Lisäksi arvioitiin metsien sopivuutta liito-oravan elinympäristöksi ja ruokailualueeksi.

Liito-orava suosii varttuneita ja tiheitä sekametsiä, joissa kasvaa kookkaita haapoja, mutta se voi kelpuuttaa elinympäristökseen myös jonkin verran huonolaatuisempia metsiä. Nuoria taimikoita ja puhtaita männiköitä laji karttaa. Lehtimetsät ovat hyviä ruokailualueita, mutta mikäli suojaavia kuusia ei ole, ei liito-orava yleensä pesi niissä.

Selvitysalueelta ei löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Välittömästi selvitysalueen eteläpuolella sijaitseva liito-oravareviiri (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2017) todettiin kuitenkin edelleen asutuksi. Liito-oravat käyttävät edelleen samaa pesäpuuta kuin vuonna 2017. Tämä puu sijaitsee hyvin lähellä selvitysalueetta, ja onkin käytännössä varmaan, että eläimet liikkuvat myös selvitysalueella, vaikka merkkejä tästä ei löydettykään. Selvitysalue ei kuitenkaan kuulu liito-oravareviirin ydinalueeseen.

Biotooppikuvion 4 sekapuustoisien varttuneen taimikon koivut ja muu lehtipuusto ovat liito-oraville hyviä ruokailupuita. Biotooppikuvion 1 ojitettu korpikuusikko soveltuu välttävästi liito-oravan elinympäristöksi, vaikka siellä ei kasvakaan haapaa ja koivuakin vain niukasti. Sen sijaan hieman pohjoisempana pellon eteläpuolella sijaitseva kuusikko (biotooppikuvio 5) tarjoaa lajille parempaa ympäristöä, sillä tiheässä metsikössä on hieman melko järeitä haapoja. Samoin pellon pohjoisreunan varttunut kuusi-mänty-koivu -sekametsä pellonreunan järeiden haapojen ryhmineen on liito-oravalle melko hyvää ympäristöä.

8. UHANALAISET JA HARVINAISET LAJIT

Uhanalaisten lajien Hertta -esiintymätietokantaan on merkitty havainto nykyisin elinvoimaiseksi luokitellusta kiitäjäisluteesta (*Aphanus rolandri*). Vuodelta 2004 peräisin olevan havainnon paikkatietona on Tutka-asemantie, mutta koordinaatit on ilmoitettu vain kilometrin tarkkuudella. On mahdollista, että havainto on tehty selvitysalueen itärajan muodostavan tien varresta.

Tässä työssä tavattiin vaarantunut töyhtötianen ja silmälläpidettävä närhi. Selvitysalueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä tai vesistöjä.

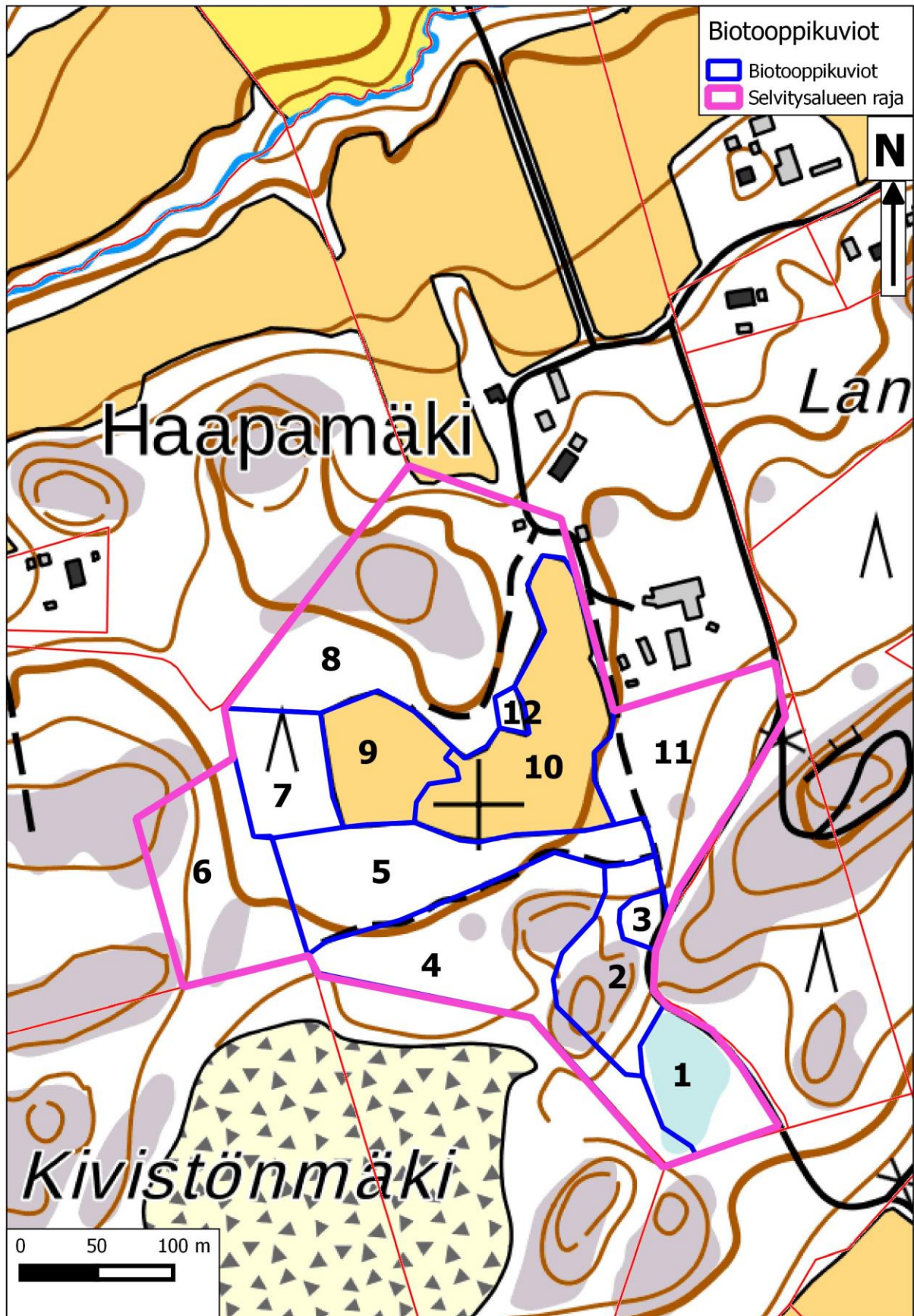
9. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella ei ole metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, luonnonsuojelulain luontotyypppejä, vesilain mukaisia suojeltavia pienvesiä, uhanalaisten luontotyyppien esiintymiä eikä muitakaan luontoarvoiltaan merkittäviä luontotyyppikohteita. Liito-oravan esiintymisestä kertovia merkkejä ei havaittu, mutta läheisen reviirin liito-oravat varmasti liikkuvat alueella ainakin silloin tällöin, koska siellä on lajille melko hyvin sopivia metsiä. Vaarantuneesta töyhtötiäisestä ja silmälläpidettävästä närhestä huolimatta linnustoa voi pitää varsin tavanomaisena, eikä alueella ole erityistä linnustollista merkitystä. Työssä havaittiin muutama ruokaileva pohjanlepakko, mutta lepakoille sopivia päiväpiiloja ei juuri löytynyt eikä alueella ole lepakoille erityistä merkitystä. Viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä tai vesistöjä ei ole. Yhteenvetona voi todeta, ettei maankäyttöön vaikuttavia luontoarvoja löytynyt.

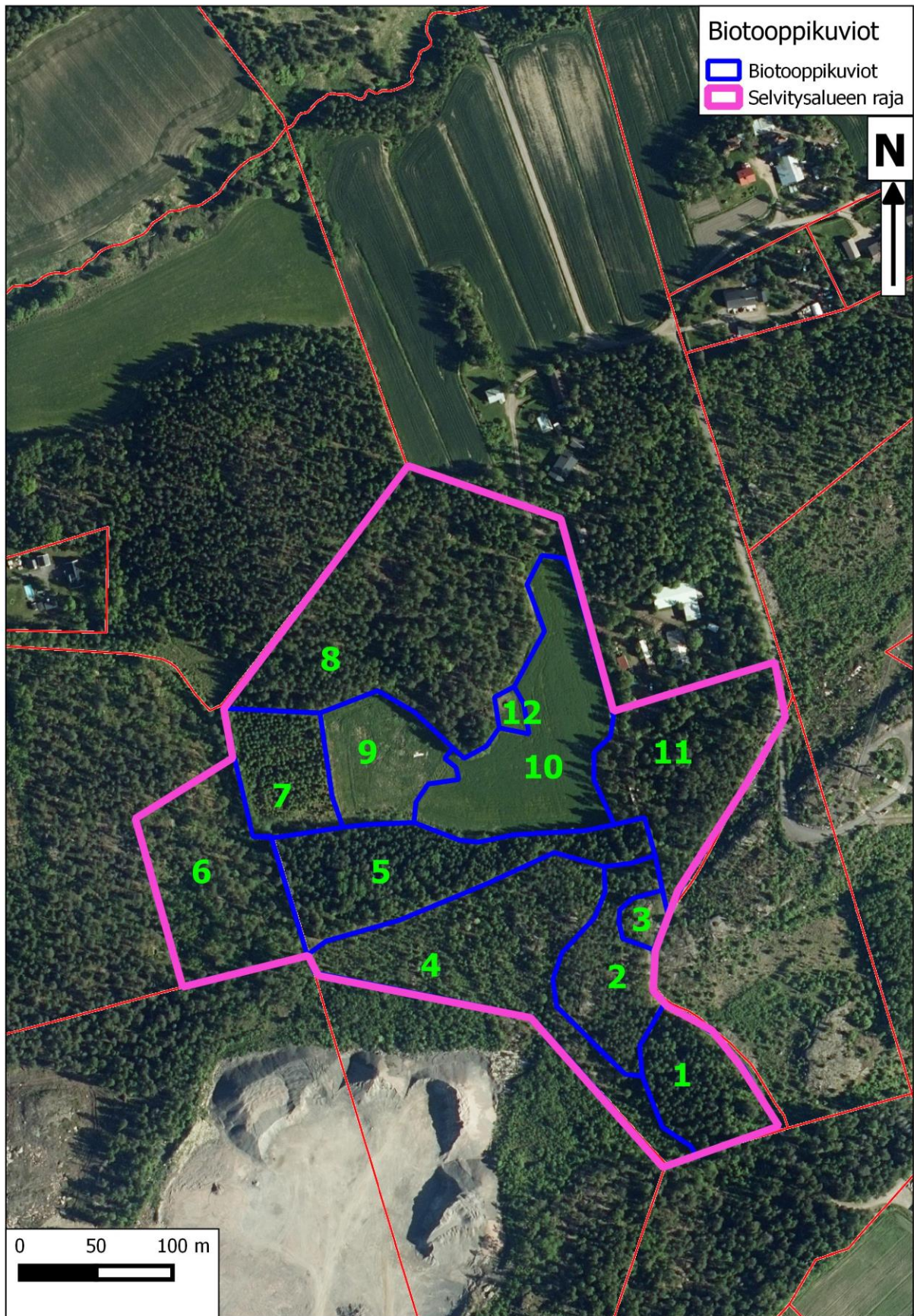
10. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa I: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2017. Itäisen Tuulissuon alueiden luontoselvitys. 16 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A: 21.05.1992.
- Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:02.04.1979.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittely. Suomen ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö. S. 1-278.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

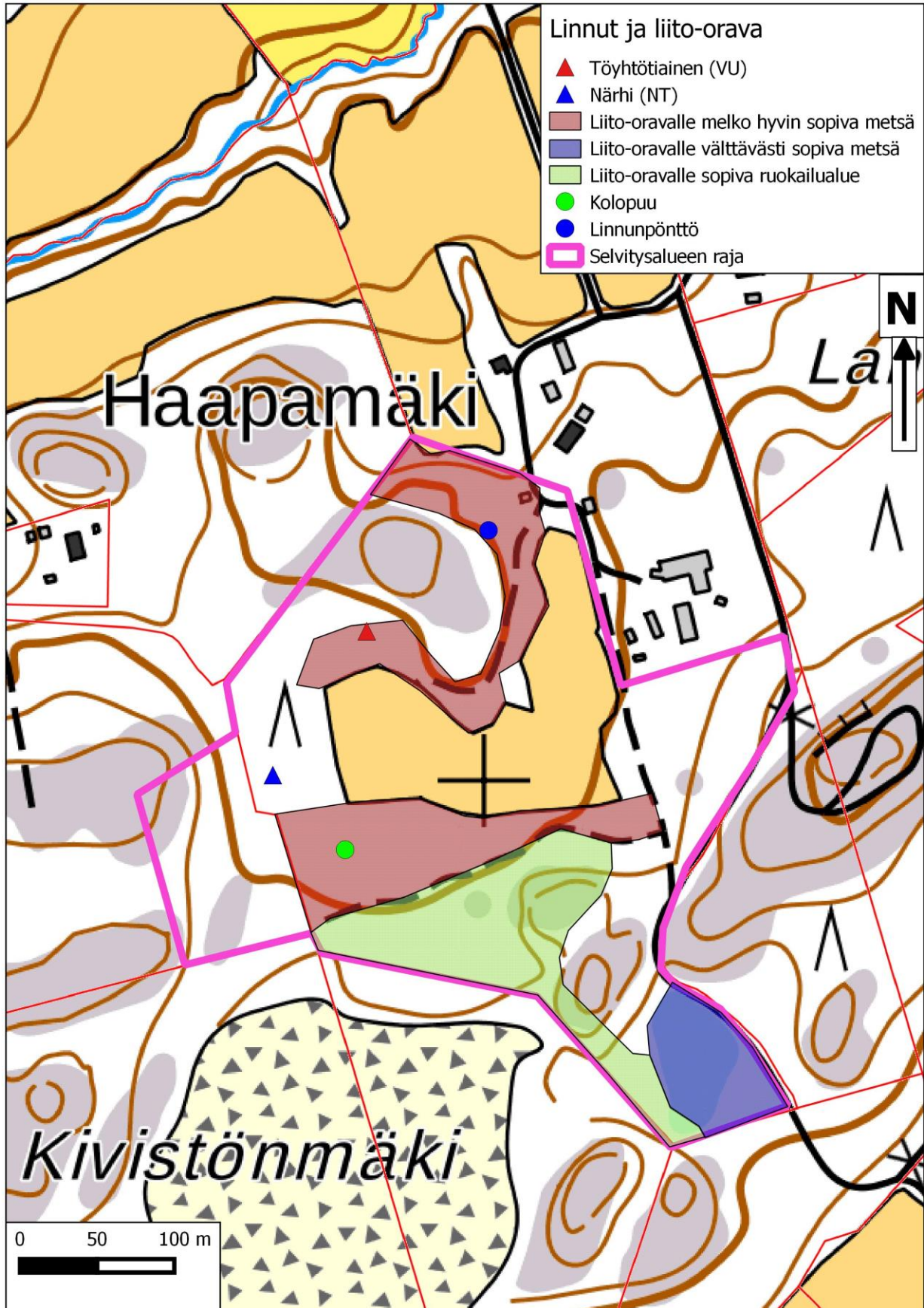
Liitekartta 1. Biotooppikuviot maastokartalla.

Liitekartta 2. Biotooppikuviot ilmakuvalla.

Liitekartta 3. Linnut ja liito-orava.

Liitekarta 4. Lepakot.

